

Одеська національна академія харчових технологій

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Ф.А. Трішин

“ _____ ” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Екологічна хімія» Ч. 1

Галузь знань 18 «Виробництво та технології»

Спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Ступінь вищої освіти бакалавр

Освітньо – професійна програма «Технології захисту навколишнього середовища»

Факультет нафти, газу та екології

Кафедра екології та природоохоронних технологій

1. Опис навчальної дисципліни

«Біохімічні та мікробіологічні основи природоохоронних технологій»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти Освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів Денна – 4,5 заочна – 4,5	Галузь знань <u>183 «Технології захисту навколишнього середовища»</u> (шифр та найменування)	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність <u>183 «Технології захисту навколишнього середовища»</u> (код та найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	1
Індивідуальне науково-дослідне завдання – -		Семестр	
Загальна кількість годин денна - 135 заочна - 180		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання аудиторних – 2,7 самостійної роботи - 4,05	Ступінь вищої освіти <u>Бакалавр</u> Освітньо-професійна програма <u>«Технології захисту навколишнього середовища»</u>	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні (с емінарські)	
		20 год.	-
		Лабораторні	
		14 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		81 год.	119 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		-	-
Вид контролю:			
Іспит	Іспит		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,6

для заочної форми навчання – 0,13

2. Заплановані результати навчання

Мета: ознайомлення студентів з основними положеннями і закономірностями хімічної картини світу та формування на цій основі наукового світогляду з проблем базових технологій, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища.

Завдання:

- систематизація та розширення знань про хімічні сполуки та їх вплив на стан навколишнього середовища та здоров'я людини;
- засвоєння основних теоретичних положень, щодо механізму та хімізму основних процесів перетворень потенційно небезпечних хімічних сполук у навколишньому середовищі;
- оволодіння сучасними методами досліджень стану забруднення навколишнього середовища;
- оволодіння необхідним рівнем знань для екологічного нормування хімічних забруднень та передбачення наслідків і вжиття необхідних заходів, при застосуванні шкідливих сполук у виробництві, сільському господарстві та побуті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття, терміни та визначення «Екологічної хімії», основи регламентації допустимого вмісту хімічних речовин в об'єктах навколишнього середовища, головні хімічні забруднювачі, джерела їх походження, критерії визначення їх шкідливості;
- сучасні хімічні, фізичні, біологічні та математичні методи визначення основних хімічних забруднювачів;
- кругообіг хімічних забруднювачів, шляхи їх надходження до атмосфери, гідросфери, літосфери, біосфери та організму людини, а також розподіл, нагромадження та виведення;
- можливості направлено впливу на кругообіг хімічних забруднювачів та на їх нейтралізацію, хіміко-технологічні принципи створення екологічно чистих виробництв, схеми нейтралізації та утилізації хімічно-небезпечних викидів;
- основні напрями профілактики негативного впливу хімічних речовин на стан навколишнього середовища і здоров'я людини, підвищення безпечності виробництва, оперативні засоби контролю наявності хімічних забруднювачів та захисту від них.

вміти:

- самостійно визначати якісний та кількісний склад основних хімічних забруднювачів у навколишньому середовищі;
- самостійно проводити моніторинг хімічних забруднень при їх трансформації в атмосфері, гідросфері, літосфері, біосфері;
- самостійно визначати екологічну безпеку й критерії шкідливого впливу конкретного хімічного забруднювача на об'єкти екосистеми;
- самостійно приймати обґрунтовані рішення при виборі засобів профілактики

та ліквідації наслідків дії основних хімічних забруднювачів на екосистеми й організм людини.

3. Зміст навчального матеріалу дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Теоретичні основи екологічної хімії. Основні поняття і закони

Тема 2. Сучасна теорія будови атомів. Періодичний закон Д.І. Менделєєва. Радіоактивність. Атомні орбіталі. Квантові числа. Енергія іонізації та спорідненості до електрона. Поняття про електронегативність

Тема 3. Хімічний зв'язок та будова молекул. Гібридизація атомних орбіталей. Метод валентного зв'язку. Метод молекулярних орбіталей

Тема 4. Координаційні сполуки. Взаємозв'язок між класами неорганічних сполук.

Змістовий модуль 2. Дослідження компонентів біосфери

Тема 5. Розчини, їх утворення. Способи вираження концентрації розчинів. Розчинність. Добуток розчинності. Електролітична дисоціація. Дисоціація води. Водневий показник. Гідроліз солей.

Тема 6. Теорія окислювально-відновних реакцій. Основні окисники та відновники. Метод електронного балансу. Типи окислювально-відновних реакцій. Вплив середовища, температури і комплексоутворювача на протікання ОВР. Електродні потенціали. Корозія металів. Методи захисту від корозії.

Тема 7. Хімічна кінетика. Залежність швидкості реакції від концентрації реагуючих речовин. Хімічна рівновага. Принцип зміщення хімічної рівноваги (принцип Ле Шательє)

Тема 8. Хімічна термодинаміка. Закони термодинаміки.

4. Структура навчальної дисципліни(тематичний план)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальні положення та закони екологічної хімії													
Тема 1. Теоретичні основи екологічної хімії. Основні поняття і закони	14	2	2	-	-	10	17	1	-	-	-	26	
Тема 2. Сучасна теорія будови атомів.	20	4	4	-	-	12	22	2	-	-	-	28	
Тема 3. Хімічний зв'язок та будова молекул	14	2	2	-	-	10	15	1	-	-	-	14	
Тема 4. Координаційні сполуки.	15	2	2	2	-	9	11	-	-	1	-	14	
Разом за змістовим модулем 1	63	10	10	2	-	41	65	4	-	1	-	82	
Модуль 2													
Змістовий модуль 2. Дослідження компонентів біосфери													
Тема 1. Розчини, їх утворення	24	6	4	4	-	10	35	2	-	3	-	30	
Тема 2. Теорія окислювально-відновних реакцій	14	-	2	2	-	10	33	1	-	2	-	30	
Тема 3. Хімічна кінетика	18	2	2	4	-	10	15	1	-	1	-	13	
Тема 4. Хімічна термодинаміка	16	2	2	2	-	10	10	-	-	1	-	9	
Разом за змістовим модулем 2	72	10	10	12	-	40	70	4	-	7	-		
Всього	135	20	20	14	-	81	180	8	-	8	-	164	

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Дослідження процесів утворення комплексних сполук та їх властивостей	2	1
2	Приготування розчинів заданої концентрації І	2	2
3	Гідроліз солей	2	1
4	Окисно-відновні реакції	2	2
5	Дослідження зміщення іонної рівноваги у насичених водних розчинах малорозчинних сильних електролітів	1	1
6	Визначення напрямку зміщення рівноваги у реакційній системі при змінюванні концентрацій реагуючих сполук	1	-
7	Вплив концентрації реагуючих речовин на швидкість хімічної реакції	2	-
8	Визначення теплового ефекту реакції нейтралізації	2	1
	Всього	14	8

6. Самостійна робота

№ з/п	Види навчальної діяльності	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Опрацювання лекційного матеріалу	30	58
2	Підготовка до лабораторних та практичних занять	25	44
3	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	26	62
Разом з дисципліни		81	164

7. Методи контролю

Для оцінки знань введено:

- захист лабораторних робіт,
- поточні письмові контрольні роботи у вигляді тестування та підсумкові письмові колоквіуми.

Питання для проведення вхідного, поточного контролей та контролю залишкових знань є на кафедрі.

8. Методи навчання

При викладанні дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- метод навчання на підставі вивчення матеріалу дисципліни певними порціями, організації діалогового режиму роботи між викладачем і студентами;
- лекції проходять з використанням сучасних технічних засобів.

Проведення лекцій і лабораторних занять йде з використанням аудіовізуальних засобів подання інформації, плакатів, слайдів.

Під час виконання самостійної та індивідуальної роботи студенти мають змогу використовувати наукову літературу, підручники, посібники, періодичну пресу, інформаційні ресурси Інтернету.

9. Схема нарахування балів студентів

Оцінні бали рейтингового контролю знань студентів

Вид роботи, що підлягає контролю	Оцінні бали		Форма навчання					
			денна			заочна		
	min д/з	max д/з	Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали		Кільк. робіт, одиниць	Сумарні бали	
2	3	min		max	7		8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4 семестр								
Змістовий модуль 1. Хімічний склад живих організмів								
Виконання лабораторних робіт	4/20	9/40	4	16	36	1	20	40
Виконання індивідуальних завдань	-	-	-	-	-	-	-	-
Проміжна сума	-	-		16	36	-	20	40
Модульний контроль у поточному семестрі	35/35	45/50	–	39	54	–	35	50
Контроль результатів дистанційного модулю	5/5	10/10	1	5	10	1	5	10
Рейтинг за творчі здобутки студентів	0/-	10/-	-	0	10	-	-	-
Оцінка за змістовий модуль 1	–	–	–	60	100	–	60	100
Змістовий мод уль 2. Біологічно активні речовини								
Виконання лабораторних робіт	8/24	15/48	3	24	45	1	24	48
Виконання індивідуальних завдань	-	-	-	-	-	-	-	-
Проміжна сума	-	-		24	45	-	24	48
Модульний контроль у поточному семестрі	36/36	55/52	–	36	55	–	36	52
Рейтинг за творчі здобутки студентів	0/-	10/-	-	0	10	-	-	-
Оцінка за змістовий модуль 1	–	–	–	60	100	–	60	100

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми; підручники і навчальні посібники; методичні матеріали до лабораторних занять; індивідуальні завдання; контрольні завдання для поточного контролю знань та модульного контролю; методичні матеріали та мультимедійні засоби навчання.

10 . Рекомендована література

3. Рекомендована література

Базова

1. Глинка Н.Л. Общая химия / Н.Л. Глинка. – Л.: Химия, 1984. – 704 с.
2. Филиппов Ю.В. Физическая химия / Ю.В. Филиппов, М.П. Попович. – М.: Изд-во МГУ, 1980. – 400 с.
3. Романова Н.В. Загальна та неорганічна хімія / Н.В. Романова. – Київ: Ірпінь, 1998. – 480 с.
4. Корчинський Г.А. Хімія / Г.А. Корчинський. – Вінниця: «Поділля-2000», 2002. – 525 с.
5. Коровин Н.В. Общая химия / Н.В. Коровин. – М.: Высшая школа, 2009. – 557 с.
6. Потапов В.М. Органическая химия / В.М. Потапов. – М.: Просвещение, 1976. – 368.
7. Голубев И.Р. Окружающая среда и транспорт / И.Р. Голубев, Ю.В. Новиков. – М.: Транспорт, 1987. – 207 с.

Допоміжна

8. Хоботова Е.Б. Тестові завдання з дисципліни «Хімія»: навчально-методичний посібник / Е.Б. Хоботова. – Харків: ХНАДУ, 2008. – 169

13. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНАХТ, вул. Канатна, 112, www.library.onaft.edu.ua (lib.onaft@gmail.com)
2. Бібліотека ім. М. Горького, вул. Пастера, 13, тел. 723-02-52, 723-21-93
3. Технічна мікробіологія / Л.В. Капрельянц, Л.М. Пилипенко, А.В. Єгорова, О.М. Кананихіна, С.М. Кобелева, Т.О. Величко. За ред. Л.В. Капрельянца. – Одеса: Друк, 2006. – 308 с.
4. Технічна мікробіологія. Лабораторний практикум: Навчальний посібник / Л.В.Капрельянц, Л.М.Пилипенко, А.В.Єгорова, О.М.Кананихіна, Т.О.Величко, О.О.Килименчук, Т.В.Шпирко, Л.В.Труфкаті; За редакцією Л.В.Капрельянца. – Одеса: Сілекс-прінт, 2012. – 144с.

13. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНАХТ, вул. Канатна, 112, www.library.onaft.edu.ua (lib.onaft@gmail.com)
2. Бібліотека ім. М. Горького, вул. Пастера, 13, тел. 723-02-52, 723-21-93